

HET OOG

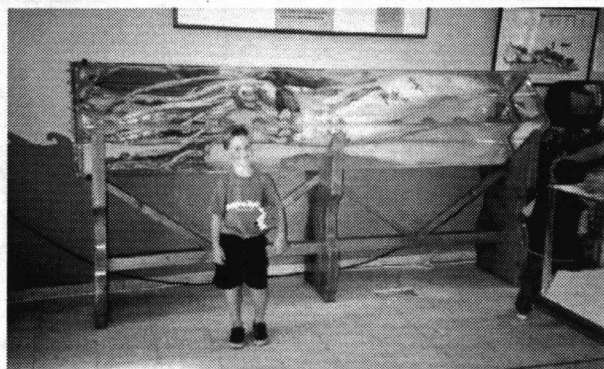
door

Han Raven*

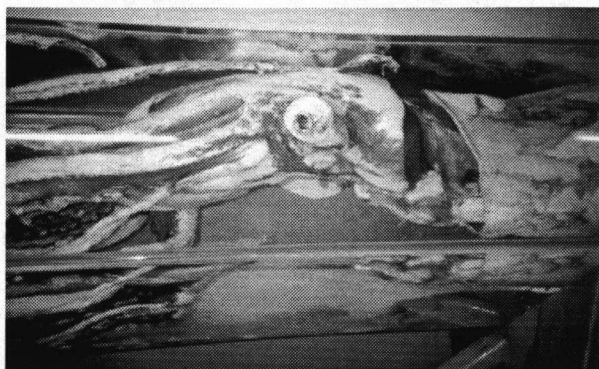
Nooit zal ik het reusachtige oog vergeten, dat mij vanuit deze doorkijk-doodskist aanstaarde. Het behoorde toe aan een Reuzenpijlinktvis, *Architeuthis spec.* Hoe kwam zij hier? Hoe kwam ik hier?

Vlak voor Kerstmis 1999 werd 34 mijl uit de kust van Gijón, een grote havenstad in de autonome regio Asturias in Noordwest-Spanje, een Reuzenpijlinktvis van 6,1 meter lang en 148 kilo zwaar gevangen en aan land gebracht. De tentakels waren niet compleet en het dier moet zo'n 8 meter lang geweest zijn. Het dier werd door een vishandel uit het nabijgelegen Avilés gekocht voor 75.000 pesetas (zo'n duizend gulden) en in de etalage tentoongesteld. In de plaatselijke pers werd hiervan verslag gedaan. Drie mensen die zich verheugden op een copieuze maaltijd '*calamares a la romana*' (gebakken pijlinktvisringen) op Oudejaarsavond kochten het dier. Gelukkig zag Luis Laría, voorzitter van Cepesma, een organisatie voor bestudering en bescherming van mariene soorten, de foto's in de pers en hij overtuigde, met moeite, de eigenaren ervan het dier ter beschikking te stellen van de wetenschap. De feestgangers zouden weinig plezier hebben gehad van hun aanwinst: het dier is oneetbaar aangezien het spierweefsel vol ammoniak zit.

Laría bracht het dier naar de Aula del Mar in Lluvia, zo'n 60 km ten noordwesten van de regionale hoofdstad Oviedo, en stelde zich in verbinding met de inktvisspecialisten van het Instituut voor Marien Onderzoek in

De 'Architheutis'. Mijn zoonje, toen zes jaar oud, geeft de maat aan.

Detail van de 'Architheutis'.

Vigo, beroemd wegens hun inktvisstudies. Vier personen van deze groep onderzochten het dier en concludeerden dat het een vrouwtje van 1,5 jaar oud betrof. Deze dieren groeien door tot ze de leeftijd van vijf jaar behalen, dan reproduceren ze zich en sterven. De dieren kunnen 18 meter lang worden en 800 kilo zwaar, en zijn zowel de grootste invertebraten als de snelst groeiende dieren ter wereld: bijna een centimeter per dag. Het metabolisme van deze dieren is niet gebaseerd op het verbranden van vetten, zoals in de meeste dieren, maar van proteïnen, en bij die reactie komt ammoniak vrij, wat het dier helpt bij het drijven.

Zelden zijn reuzenpijlinktvissen levend gezien en weinig exemplaren zijn voor de wetenschap bewaard gebleven. De sprekendste waarneming is die van een kapitein die een dier aan de oppervlakte zag naast zijn boot, met een lengte welke die van de boot benaderde. In Spanje zijn eerder exemplaren gevangen in de Canarische eilanden en in Málaga, maar deze waren slechter bewaard.

Zoals gebruikelijk brachten wij onze zomervakantie grotendeels door in Asturias. We brachten de meeste tijd door in Gijón, waar we een flat hadden gehuurd, en in Oviedo. Vanuit die laatste plaats besloten we een bezoek te brengen aan Lluarca. Het eerste stuk weg is snelweg - de snelweg langs de hele noordkust van Spanje is steeds verder compleet - daarna zijn de wegen kleiner, maar erg verbeterd vergeleken met de oude, smalle en zeer bochtige kustweg. Toch werd mijn zoonje nog wagenziek, dus we besloten onderweg te stoppen voor een middagmaal. Naarmate we westelijker komen verandert het landschap. We verlaten de streek met de afwisseling van kalksteen, schalie en zandsteen, zo typisch voor het hele gebied van Baskenland tot het midden van Asturië, en komen nu in metamorfe en intrusieve gesteenten: leien, gneisen en granieten. De huizen zijn niet meer opgetrokken uit grote blokken kwartsiet met daken van rode pannen, maar zijn van graniet met grijze leien daken. Lluarca ligt in het oosten van dit tweede gebied. Het is een pittoresk havenstadje, gebouwd in een kloof gevormd door de Río Negro, en daarom langgerekt. Het stadje is op zich een bezoek waard, en zoals overal in deze streek kan er prima worden genoten van allerlei vers gevangen zeebanket. Een

paar honderd meter landinwaards aan de rivieroever vinden we de Aula del Mar, gevestigd in een schoolgebouw en enkele omgebouwde klaslokalen beslaand. Er zijn materialen die gebruikt worden in de visserij, vitrines met schelpen, krabben, stekelhuidigen, vissen, schildpadden en zeezoogdieren, en enkele maquettes. Bij de schelpen liggen voorbeelden van de lokale fauna tussen exemplaren uit alle windstreken, zonder onderscheid, vele met verkeerde namen en verder weinig gegevens. Er is dus duidelijk nog veel te doen. De collectie is zeer bescheiden en rommelig, maar een aardig initiatief, dat hopelijk voortgezet en uitgebreid wordt want in de regio is geen enkel natuurhistorisch museum terwijl de flora en fauna zeer rijk zijn.

De reuzenpijlinktvis ligt hier in een vitrine van plexiglas in alcohol. Erbij hangt een lijstje met gegevens over zo'n twintig vangsten, gedaan in de laatste twintig jaar, alleen al in het kustgebied van Asturias. Duidelijk komt daar een populatie voor. Het continentaal plat van de Cantabrische Zee is zeer nauw, en de continentale helling heeft een topografie met diverse langwerpige bekken. Er wordt intensief gevestigd, tot op grote diepte (kilometers). In zo'n bekken, "caladero Carrandi", werd dit dier gevangen. Dat het initiatief van deze collectie succes heeft blijkt uit een krantenbericht van deze Kerst: na ons bezoek deze zomer is de collectie van de Aula del Mar verder uitgebreid met onder andere nog twee reuzenpijlinktvissen van elk meer dan 100 kilo en de resten van een grote karetschildpad die stierf in de netten van een vissersschip. In het decembernummer van het 'Noticiario' van de Sociedad Española de Malacología staat een foto van één van deze twee nieuwe reuzenpijlinktvissen, een *Taningia danae* van 124 kg, het grootste exemplaar ooit gevangen.

Paragraaf 2 en 3 zijn grotendeels gebaseerd op Ruiz (2000).

Literatuur

- RAVEN, J.G.M., 2000. Wie heeft er een mening over het ontwerp voor de gedragscode? - Correspondentieblad N.M.V., 313: 49-51.
 RUIZ, R., 2000. El enigma del calamar. El País Semanal, 27 Juni 2000: 47-50.

* Han Raven, Roelofsstraat 12, 2596 VN Den Haag,
 e-mail adres: han.jgm.raven@sepivb.shell.com